

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Β'

15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1902

ΑΠΟ ΤΑ ΑΜΦΙΑ

1

*Τὴν Εὐτυχία τὴν ἔκλεισε
᾿ς ἄπαρτο κάστρο ἢ Μοῖρα
κ' ἐσφάλῃσε κ' ἐκλείδωσε
τὴ σιδερένια θύρα.*

*Καὶ τὸ κλειδὶ τὸ πέταξε,
καὶ τὸ κλειδὶ ἔχει πέσει
στὰ πειρὸ βαθειά τῆς θάλασσης,
στοῦ ὠκεανοῦ τῆ μέση.*

*Βουτῶν ζητιάνοι κὶ ἄρχοντες
καὶ μόλις τὸ ξανοίγουν
τοὺς σπρώχνει πέρα ἢ θάλασσα,
τὰ κύματα τοὺς πνίγουν.*

Κάποιος μιά μέρα ἐπρόφθασε
καὶ τ' ἄρπαξε κί ἀνέβη
καὶ γιὰ τὸ κάστρο τὸ ἄπαρτο
γοργὰ καβαλικεύει.

Μὰ δταν στὸ κάστρο ἐσιάθηκε
καὶ ξεπεζεύει ἀπ' τ' ἄτι
βρῆκε τὴ θύρα ὀρθάνοικτη,
τὴν Εὐτυχία φευγάτη.

2

Σκῆνοι καὶ πεῦκα, θάμνοι καὶ χαμόκλαδα
πυκνὰ στολίζουν τοῦ βουνοῦ τὴ γάχη·
κάτω, νερὰ καθάρια καὶ τρεχούμενα,
ἀπάνω, ἡλιοκαμένοι κί ἄγριοι βράχοι.

Στὰ πόδια του, σαρακομένες, γέριες
ἐλγές μεσιώνουν τοῦ καρποῦ τὰ πλήθη,
καὶ γύρω των ἀμπέλια καταπράσινα
ἐγκυμονοῦν τῶν πόνων μας τὴ λήθη.

Ὁ ἥλιος τοῦ μεσημεριοῦ χρυσόφωτος
κόσμονς ἐντόμων, νέους κόσμονς πλάθει,
καὶ συντροφεύει ὁ βόμβος ὁ μονότονος
τῆς μέλισσας ποῦ τριγυροῦ σι ἀγκάθι.

Ἄργα τὸ δεῖλι, σιοῦ ἥλιου τὸ βασιλεμμα
σκορπίζουν πέρα τὰ φιερά τοῦ ἀγέρα
γανγίσματα σκυλιῶν, ἀρνιῶν βελάσματα
καὶ στεναγμούς ἀπὸ βοσκοῦ φλογέρα.

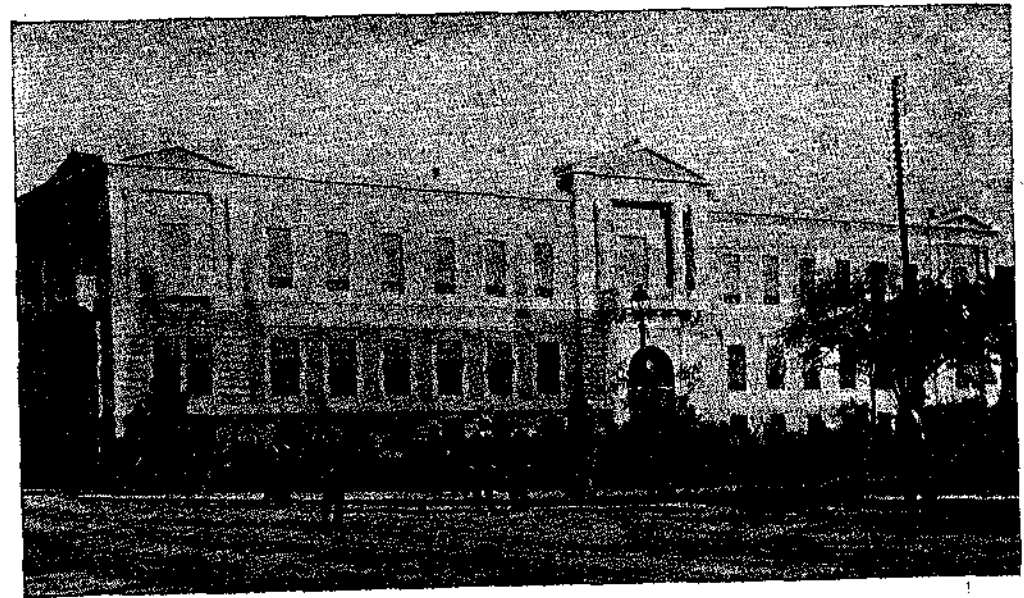
Κί ὅλα μαζῆ, καὶ θάμνοι καὶ χαμόκλαδα
καὶ μέλισσες κί ἀρνιά κ' ἐλγές κί ἀμπέλια,
κοιμοῦνται μὲ τοῦ γκιώνη τὸ παράπονο,
ξυπνοῦν μὲ τοῦ κορναλοῦ τὰ γέλια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ὅταν κτίζεται δημόσιον κτίριον εἰς τὰς Ἀθήνας ἔχομεν μίαν σωρείαν καλλιτεχνικῶν γνωμοδοτήσεων. Ὅλοι διαπνέονται ἀπὸ ἀκραν ἀδυστηρότητα. Εἶνε τόσο ἐύκολον νὰ καταρρίπτῃ κανεὶς εἶδωλα. Τὸ αὐτὸ ἐπηκολούθησε καὶ μὲ τὸ κτίριον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Οἱ τεχνοκρίται ὀρμητικοὶ ἐπετέθησαν καὶ διεμαρτυρήθησαν ἐν ὀνόματι τῆς μιᾶς, μεγάλης καὶ ἀδαιρέτου τέχνης ἢ ὁποῖα ἀπαιτεῖ νὰ μὴ ἀποφασίζῃ κανεὶς νὰ ἐγείρῃ μέγαρον δταν δὲν

ρὸν ἀνέρχεται δι' ἠλεκτρικῆς ἀντλίας ἀπὸ τὰ φρέατα καὶ διανέμεται δι' ἐντοιχισμένων σωλήνων εἰς ὅλα τὰ ἐσωτερικὰ διαμερίσματα τόσο γρήγορα, ὥστε ἐντὸς πέντε λεπτῶν ἡμπορεῖ νὰ μεταβληθῇ τὸ μέγαρον εἰς κολοσσαίαν κρήνην. Τὸ ξύλον ἄλλως τε πολὺ ὀλίγον καὶ δι' ἀπαραιτήτους ἀνάγκας ἐχρησιμοποιήθη. Ἐναντίον τῶν νυκτερινῶν ἐπιθέσεων τὸ κτίριον ἔχει τὴν τελειότεραν ἀμυναν. Τὰ παράθυρα εἶνε σιδηρόφρακτα καὶ τὰ πατώματα σιδηρᾶ.

ἔχη εἰς τὸν νοῦν τοῦ σχεδίου Παρθενῶνος. Ὁ σχεδιαστὴς ὁμοῦ τοῦ κτιρίου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐσκέφθη ὡς φαίνεται ὅτι σήμερον ἡ μεγαλύτερα τέχνη εἶνε νὰ γίνῃ κανεὶς πλούσιος καὶ ὅτι περισσότερο ὀρμητικοὶ καὶ ἀπὸ τοὺς τεχνοκρίτας εἶνε οἱ κλέπται καὶ ἐσυνδύασε τὴν ἀσφάλειαν μὲ τὸν ρυθμὸν διὰ νὰ δώσῃ ἡσυχον καὶ ἀνετον διαμονὴν εἰς τὴν πανίσχυρον καὶ στυλιπνὴν μεγαλειότητα τοῦ νομίσματος. Διὰ τοῦτο τὸ ἑλληνορθωμαϊκῶν ρυθμοῦ κτίριον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς παρουσιάζει ὅλα τὰ εὐμήχανα μέσα τῆς ἀσφαλείας. Ἀπὸ τὸ πῦρ τὸ κτίριον εἶνε ἀτρωτον. Εἰς διάφορα σημεῖα τῆς στέγης ἔχουν τοποθετηθῆ ἕξ μεγάλα δεξαμεναὶ χωρητικότητος 300,000 ὀκάδων· τὸ νε-

Οἱ τοῖχοι ἄνω καὶ κάτω τοῦ θησαυροφυλακίου ἔχουν πάχος πέντε μέτρων, ἐντὸς δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλέον ἔχουν ἐντοιχισθῆ σιδηρᾶ πλέγματα Αἰ θύραι εἶνε διπλαῖ σιδηραὶ. Τὰ θησαυροφυλακία τέλος χαλύβδινα, ἀγγλικῆς κατασκευῆς, εἶνε αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἀπαραβίαστα.

Τὸ κτίριον ἐσωτερικῶς διαιρεῖται εἰς τρεῖς ὀροφάς. Εἰς τὸ ἰσόγειον ἐδρῖσκονται τὰ ἀρχεῖα τῆς τραπεζῆς καὶ τινὰ τῶν θησαυροφυλακίων. Εἰς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τοῦ μεσαίου ὀρόφου ἐδρῖσκειται ἡ μεγάλη ὀρθογώνιος στοά, ὅπου τὰ ταμεῖα καὶ τὸ λογιστήριον καὶ δεξιὰ ἡ διεκπεραίωσις, ἡ ἐπιθεώρησις, ἡ ἀλληλογραφία, τὸ δικαστικὸν τμήμα, τὰ γραφεῖα τοῦ διοικητοῦ καὶ τῶν ὑποδιοικητῶν καὶ

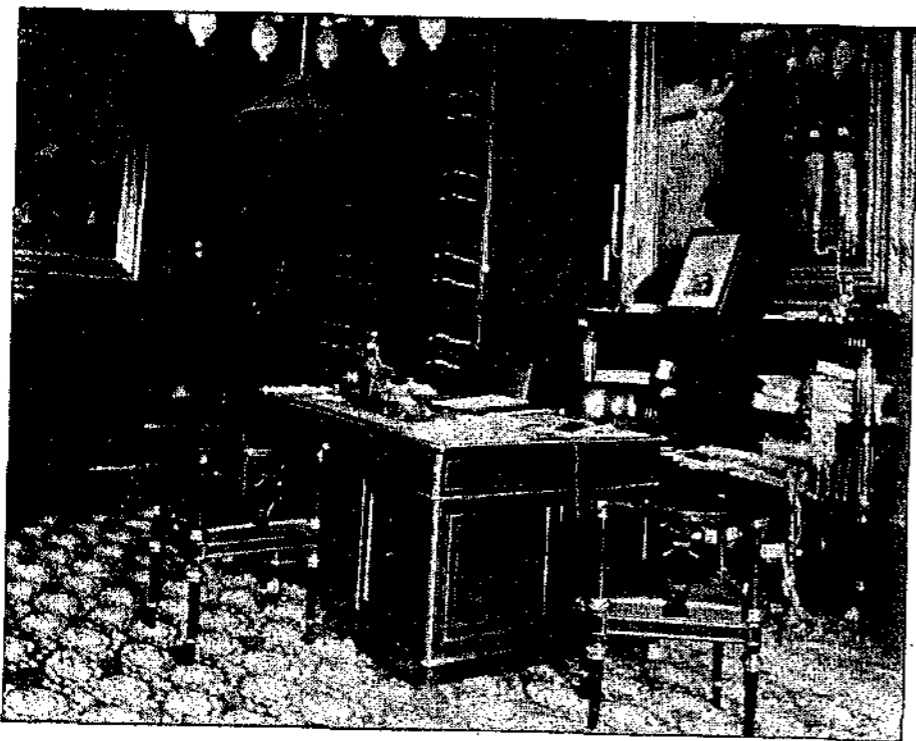
ή αΐθουσα του συμβουλίου. Η είσοδος έχει την πλουσίαν και σεμνήν διακόσμειν του μαρμάρου. Είς το άνω μέρος ή κλίμαξ απαλήγει εις δύο Έρμας πιστά αντίγραφα του έργου του Γιουβαννί Βολογνα.

Το γραφείον του διοικητού παρουσιάζει έντελώς ιδιαίτερον ένδιαφέρον. Είνε διευθετημένον με την σοβαράν καλαισθησίαν του κ. Στρέϊτ. Όλα τα αντικείμενα της επιπλώσεως έχουν ένα έσωτερικόν λόγον και παρουσιάζουν πλήρησ άρμονίας το γραφείον. Είς τον τοίχον άνωθεν της τραπέζης είνε άνηροτημένη έλαιογραφία εις φυσικόν μέγεθος του Βασιλέως Γεωργίου, έργον του Δανού Βαeh. Είς τον άπέναντι τοίχον ή έλαιογραφία του βασιλέως Όθωνος, επίσης εις φυσικόν μέγεθος έργον του κ. Ν. Λύτρα. Έτέρα εικών άπεικονίζει την άφιξιν του Όθωνος εις το Ναύπλιον. Ο ξανθός και άμύσταξ βασιλεύς έφιππος χαίρετά μειδιών τους φουστανελλοφόρους υπηκόους Του, φυσιογνωμίας γνωστάς ήρώων της Έπαναστά-

σεως. Μείραξ επάνω εις ένα ύψωμα εικονίζεται ο κ. Θ. Δηλιγιάννης. Η εικών έργον του βαναροού ζωγράφου Hess άντεγράφη με τελείαν επιτυχίαν υπό του έλληνος ζωγράφου κ. Φερειδίου.

Τώρα ή Έθνική Τράπεζα, εις το ίδιον ευπρεπές τούτο οίκημα, πρόκειται να εορτάση το ίωβιλαίον της ίδρύσεώς της, την δράσιν της επί μίαν εξηκονταετίαν. Κατ' έδτυχή όλως σύμπτωσιν, συγχρόνως με την εορτήν του ίωβιλαίου τούτου θα εορτασθή υπό του προσωπικού της Έθνικής Τραπέζης και ή τριακονταετία έν τή υπηρεσία του διοικητού κ. Στρέϊτ, περίοδος της άνθηροτέρας άκμης του ιδρύματος. Το περιοδικόν τούτο, το όποιον τείνει να καταστή ή ζωηροτέρα άπεικόνισις της καλλιτεχνικής και κοινωνικής κινήσεως των Άθηνών, συμμετέχει των σεμνών τούτων εορτών με την προθυμίαν την όποιαν έχει πās όστις αγαπά την ταχείαν πρόοδον και την ανάπτυξιν της μικράς πατρίδος.

Σ. ΛΟΒΕΡΔΟΣ

Γραφείον διοικητού

Στοά της Τραπέζης

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Επί τή εξηκονταετηρίδι της Έθνικής Τραπέζης της Ελλάδος εκδίδεται μετ' όλίγας ήμέρας ή ιστορία αυτής από της συστάσεώς της, γραφέισα υπό του υποδιοικητού κ. Ι. Βαλαωρίτου. Αποσπάσματα αυτής λίαν εύγενώς μάς παρεχώρησε προς δημοσίευσιν ο κ. Βαλαωρίτης.

1841-1842. — Ο άείμνηστος φιλέλλην τραπεζίτης Έυνάρδος δέν είχε πάυση καλλιεργών την περι συστάσεως έν Ελλάδι Έθνικής Τραπέζης ιδέαν. Μετά την ίδρυσιν δέ της Βασιλείας του Όθωνος έχων έν Ελλάδι ρέκτιην και πεπειραμένον συνεργάτην, τον φίλον αυτού Γεώργιον Σταύρον, έπεμψεν αυτόν προς κυκλοφορίαν κεφάλαιον δραχμών 500,000 όπως δοκιμάση άν ό τόπος ήτο ώριμος προς τραπεζιακός εργασίας και προπαρασκευασθή σύναμα βαθμιαίως το προς τοιαύτας εργασίας έδαφος. Εύθύς δέ ως έκριναν επίκαιρον, προέ-

βησαν εις διαβήματα παρά τή Κυβερνήσει πεισθείση όπως συνδρομή και ύλικώς το έργον συμμετέχουσα διά χιλίων μετοχών. Αποτέλεσμα των ενεργειών τούτων υπήρξεν ή κατάργησις του περι Τραπέζης Νόμου του 1836 και ή έκδοσις του Νόμου τής 30 Μαρτίου 1841, του πρώτου εκ των νόμων δι' ών συνέστη και έφ' ών θεμελιούται ή Έθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Διά του νόμου τούτου το κεφάλαιον της Τραπέζης ώρίσθη εις πέντε εκατομμύρια και παρεχωρήθη αυτή το δικαίωμα προς έκδοσιν τραπεζιακών γραμματίων εις τον κομιστήν. Διά δέ του άρθρου 9 του Νόμου, όρίζοντος ως εργασίας της Τραπέζης: α') τα επί ύποθήκη και ενεχύρω δάνεια, β') τās προεξοφλήσεις, εύθύς εξ άρχής καθιερώθη το διφυές της Τραπέζης, ως κτηματικής δηλαδή και ως προεξοφλητικής Τραπέζης έκδόσεως τραπεζιακών γραμ-

ματιών. Οὐδὲ ἦτο δυνατὴ διάφορος λύσις. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγώνος ἡ ἀστική ὄσον καὶ ἡ ἀγροτική ἀκίνητος ἰδιοκτησία εἶχον ἀπόλυτον ἀνάγκην κεφαλαίων πρὸς ἀνόρθωσιν ἀπὸ τῆς ἐπελευθέρωσης φοβερῆς καταστροφῆς. Ἡ ὀργάνωσις ἐπομένως τῆς κτηματικῆς πίστεως ἐπεβάλλετο πρὸ παντὸς τῆ Κυβερνήσει καὶ ταύτην ἀπῆρει ἐπιμόνως διὰ τοῦ τύπου καὶ διὰ θορυβωδῶν ἐτι συλλαλητηρίων ἢ κοινῆ γνώμη. Ἄφ' ἐτέρου ἀδύνατος ἀπέβαιναν ἢ ἰδρυοὺς ἰδίου πιστωτικοῦ ἰδρύματος κτηματικῆς πίστεως ἐν ἐποχῇ τόσο ἀνωμάλῳ πολιτικῶς καὶ οικονομικῶς. Μόνον τὸ δέλεαρ τοῦ δικαίωματος πρὸς ἔκδοσιν τραπεζικῶν γραμματίων ἦτο δυνατὸν νὰ ἐλκύσῃ κεφάλαια καὶ ἔδει ἐπομένως τῇ παροχῇ τοῦ δικαίωματος τούτου νὰ συνδυασθῶσιν αἱ ἐργασίαι κτηματικῆς πίστεως. Σαφῶς μάλιστα ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ νόμου ἐξάγεται, ὅτι ὁ νομοθέτης ἐθεώρει τὰ ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρῳ δάνεια ὡς τὴν κυριωτέραν τῆς Τραπεζῆς ἐργασίαν, ἀφοῦ ἐπέβαλλεν αὐτῇ νὰ διαθέτῃ εἰς δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρῳ τὰ τέσσαρα πέμπτα τῶν χρηματικῶν αὐτῆς κεφαλαίων (ἀρθ. 11), ἐν δὲ τῷ περὶ προεξοφλητικῶν ἐργασιῶν ἀρθρῷ, (ἀρθ. 19), τὸ καὶ κατὰ τὴν τάξιν ἐπόμενον, ὠρίζεν ὅτι «ἡ Τράπεζα θέλει ἐνεργῆ καὶ προεξοφλητικὰς ἐργασίας μεταχειριζομένη πρὸς τοῦτο τὸ πεμπτημόριον τοῦ χρηματικοῦ της κεφαλαίου. Ὅσάκις δὲ μένει ἐκ τοῦ δι' ὑποθήκας ἢ ἐνεχύρα ὠρισμένου κεφαλαίου ποσόν τι διαθέσιμον, δύναται νὰ τὸ μεταχειρισθῇ εἰς προεξοφλητικὰς ἐργασίας προσωρινῶς καὶ μεριστοῦ παρουσιασθῶσιν αἰτήσεις δι' ὑποθήκας ἢ ἐνεχύρα, ὅτε ἀμέσως μετὰ τὴν λήξιν τῶν συναλλαγματικῶν τὰ ἀναγκαῖα κεφάλαια θέλουν μεταβαίνειν εἰς τὸν κύριον διορισμόν των».

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν Νόμων τῆς 30 Μαρτίου 1841, διὰ Βασιλικῶν Διατάγματος τῆς 8 Ἀπριλίου 1841 ἐνεκρίθη Κανονισμὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἑλληνικῆς Τραπεζῆς, περιλαμβάνων τοὺς καταστατικούς ὅρους τῆς συστάσεως αὐτῆς, καθορίζων τὰ δίκαια καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῶν μετόχων, καὶ ρυθμίζων τὰ τῆς διοικήσεως καὶ ἐσωτερικῆς λειτουργίας τοῦ καταστήματος. Ἐτερον δὲ διάταγμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας διώρισεν ἐπιτροπὴν ἐπιφορτισμένην τὰς προετοιμαστικὰς ἐργασίας τῆς Τραπεζῆς, τῶν πρὸς τοῦτο ἐξόδων προκαταβαλλομένων ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, εἰς τὴν ἐπιτροπὴν δὲ ταύτην ἀνετέθη νὰ δέχεται καὶ τὰς στελλομένας

δηλώσεις τῶν θελόντων νὰ ἐγγραφῶσι μέτοχοι εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν. Μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης τακτικά ἦσαν οἱ Ν. Σιλήβεργος πρόεδρος τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου Θ. Ράλλης τραπεζίτης καὶ Ἰούλιος Ἐσλιν μεγαλέμπορος, ἀναπληρωματικοὶ δὲ οἱ Γεώργ. Σταύρος μέλος τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, Ἐμμ. Μεσθενεὺς μεγαλέμπορος καὶ Ἀδόλφος Γράφ ἔμπορος. Ἄλλ' ἡ ψυχὴ τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ὁ μοχλὸς πάσης ἐνεργείας ἦτο ὁ Γεώργ. Σταύρος, ὁ καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἐργασθεὶς καὶ δράσας ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως τῆς Τραπεζῆς.

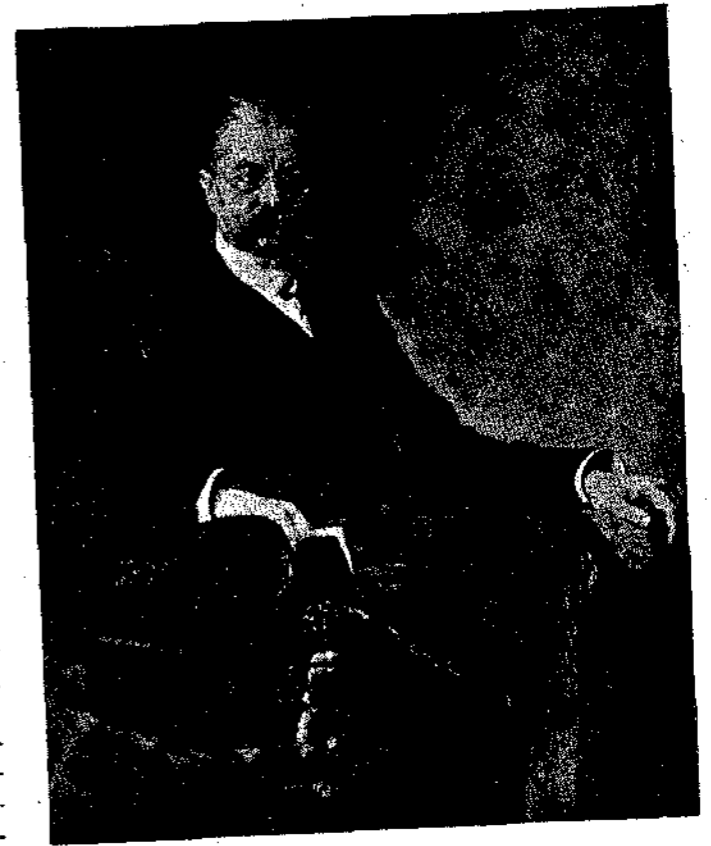
Ἄμα τῇ δημοσιεύσει τῶν δύο Βασιλικῶν διαταγμάτων τῆς 8 Ἀπριλίου 1841, ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν γραμματείᾳ τῆς Ἐπικρατείας ἔσπευσε διὰ γνωστοποιήσεως αὐτῆς ἀπὸ 12 Ἀπριλίου 1841 νὰ δώσῃ μεῖζονα εἰς τὰ ληφθέντα μέτρα διάδοσιν καὶ ἐξαίρουσα τὸ ἀσφαλές καὶ ἐπικερδές τῆς ἐπιχειρήσεως νὰ ἐπιταχυνθῇ τὴν συνδρομὴν τῶν ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν κεφαλαίων. Ταῦτα δὲ ἔσπευσαν ἀρκούντως πρόθυμα, ἀναλόγως βεβαίως τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς καταστάσεως ἐν ἣ διατέλει εἰσέτι ἡ Ἑλλάς, οὐχὶ ὀλίγον ἐκ φιλελληνισμοῦ καὶ πατριωτισμοῦ, ἐτι δὲ χάρις εἰς τὰς ἀκαμάτους προσπάθειάς τοῦ Ἐυνάρδου καὶ τοῦ Γ. Σταύρου. Πρῶτος ἐγγραφεὶς μέτοχος τῆς Τραπεζῆς τῆ 24 Ἀπριλίου 1841, καθ' ἃ ἐκ τῶν βιβλίων ἐξάγεται, ὑπῆρξεν ὁ Κ. Βράνης διὰ μετοχὰς 150, ἐκ τῶν πρώτων δὲ μετόχων ἐκτὸς τοῦ Ἐυνάρδου, τοῦ Γ. Σταύρου καὶ τῆς Κυβερνήσεως ἐγγραφείσης διὰ 1000 μετοχὰς συμφώνως τῷ ἀρθρῷ 3 τοῦ Νόμου τῆς 30 Μαρτίου 1841, ὑπῆρξαν καὶ ὁ ἀείμνηστος τῆς Βασιλείας Βασιλεὺς Λουδοβίκος διὰ μετοχὰς 200, οἱ ἀδελφοὶ Ρότσιλδ διὰ μετοχὰς 100 καὶ ὁ Νικόλαος Ζωσιμᾶς διὰ μετοχὰς 500.¶

Ὁ περὶ συστάσεως Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Νόμος τῆς 30 Μαρτίου 1841 ὠρίζεν ὅτι ἡ Τράπεζα θὰ ἐθεωρεῖτο ὡς συσταθεῖσα εὐθὺς ὡς ἐγγραφῶσι μέτοχοι διὰ δύο ἑκατομμύρια καὶ ἑξακοσίας χιλιάδας δραχμῶν, ἀλλ' ἡ βραδύτης περὶ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ κεφαλαίου τούτου καὶ αἱ προτάσεις κεφαλαιούχων τινῶν, οἵτινες ἐξέφρασαν τὴν προθυμίαν νὰ γίνωσι μέτοχοι τῆς Τραπεζῆς, εὐθὺς ὡς ὅροι τινὲς τοῦ καταστατικοῦ νόμου καὶ τοῦ κανονισμοῦ αὐτῆς ἠθέλον τροποποιηθῆ, καθ' ἃ ἐν τῷ προομίῳ αὐτοῦ ὁ Νόμος τῆς 19 Αὐγούστου 1841 ἀναφέρει, ἔπεισαν τὴν Κυβέρνησιν νὰ προβῇ εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Νόμου τούτου, δι' οὗ ἐκτὸς ἐτέρων τινῶν τροποποιήσεων ἐλάσσονος ση-

μασίας, ὠρίζετο, ὅτι ἡ Τράπεζα θὰ ἐθεωρεῖτο ὡς συσταθεῖσα εὐθὺς ὡς ἐγγραφῶσι μέτοχοι δι' ἑν ἑκατομμύριον καὶ πεντακοσίας χιλιάδας δραχμῶν ὅτι ἐκ τοῦ ὀλικοῦ χρηματικοῦ κεφαλαίου τῆς Τραπεζῆς τὰ μὲν δύο τρίτα θέλουσι χρησιμεύειν εἰς τὰ ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων κτημάτων δάνεια, τὸ δὲ ἐν τρίτον εἰς τὰ ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δάνεια καὶ εἰς προεξοφλήσεις ὅτι τὰ ταμεία τοῦ Κράτους ὑποχρεοῦνται νὰ δέχονται τὰ τραπεζικὰ αὐτῆς γραμματῖα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας των, ἀντὶ μετρητῶν εἰς τὰς παρὰ τῶν ἰδιωτῶν πρὸς αὐτὰ γινομένης πληρωμᾶς τὸ δὲ πάντων σπουδαιότατον, ὅτι τὸ πρὸς ἔκδοσιν γραμματίων ἀπλοῦν δικαίωμα μετεβάλλετο εἰς ἀποκλειστικὸν τῆς Τραπεζῆς προνόμιον κυκλοφορίας τῶν τραπεζογραμματίων αὐτῆς ἐπὶ εἴκοσι πέντε ἔτη.

Τῇ 13 Νοεμβρίου 1841 συνήλθον οἱ μέχοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέτοχοι εἰς προκαταρκτικὴν συνέλευσιν, ὅπως κανονίσωσι τὰ τῆς ἐπικειμένης ἐναρξέως τῆς λειτουργίας τῆς Τραπεζῆς, αἱ δὲ συνεδριάσεις τῆς συνελεύσεως ταύτης διήρκεσαν μέχρι τέλους τοῦ 1841. Ἐκ τῶν

πρώτων τῆς Συνελεύσεως ἀποφάσεων ὑπῆρξε νὰ προσκληθῶσιν οἱ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος μέτοχοι, ὅπως καταθέσωσι τὰ κεφάλαιά των καὶ πρὸ τῆς δοθείσης αὐτοῖς τριμῆνου προθεσμίας διὰ νὰ ἐπιταχυνθῇ ἡ ἐναρξίς τῶν ἐργασιῶν τῆς Τραπεζῆς καὶ γίνῃ αὕτη τὸ βραδύτερον τῇ 1 Ἰανουαρίου 1842. Ἡ ἀπόφασις δὲ αὕτη ἐνεκρίθη διὰ Βασιλικῶν Διατάγματος τῆς 18 Νοεμβρίου 1841. Ἡ συνέλευσις αὕτη ἐπεξεργάσθη Ἐσωτερικὸν Κανονισμὸν τῶν συνεδριάσεων τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καὶ Κανονισμὸν τῆς λειτουργίας τῆς Τραπεζῆς, διὰ δὲ Β. Δ. τῆς 10 Ἰανουαρίου 1842 ἐνεκρίθησαν αἱ διὰ τῶν κανονισμῶν τούτων γενόμεναι τροποποιήσεις καὶ προσθήκαι τοῦ προηγουμένου κανονισμοῦ. Ἐπίσης ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ ἐξελέγησαν Διευθυντῆς ὁ Γ. Σταύρου παμψηφεί, ὑποδιευθυντῆς ὁ Κ. Βράνης, τακτικοὶ σύμβουλοι οἱ Α. Ρουζιῶ καὶ Ἐμμ. Μεσθενεὺς καὶ ἀναπληρωματικοὶ σύμβουλοι οἱ Γ. Μ. Ἀντωνόπουλος καὶ Δ. Κυργούσιος. Εἰς

Σ. ΣΤΡΕΪΤ

Ἐξ εἰκονογραφίας Γ. Ἰακωβίδου

ἐνδειξιν δὲ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν φιλέλληνα Ἰπλότην Ἐυνάρδον καὶ τὸν ἀείμνηστον Ν. Ζωσιμᾶν ἐξελέγησαν οὗτοι ἐπίτιμοι τῆς Τραπεζῆς Διοικηταί.

Ὁὕτω τῶν πάντων προπαρασκευασθέντων καὶ ἐγγραφέντων μετόχων διὰ κεφάλαιον δραχ. 3,402,000 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς τῇ 22 Ἰανουαρίου 1842, τῇ δὲ 1η Ἰουλίου 1842 ἐδημοσίευσεν τὸν πρῶτον αὐτῆς ἰσολογισμόν.

1848.— Τὸ ἔτος 1848 ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ἔτος δοκιμασίας διὰ τὴν Ἐθνικὴν τῆς Ἑλλάδος Τράπεζαν. Ἡ δεινὴ λαίλαψ ἰδεῶν καὶ ἡ ἐπαναστατικὴ θύελλα, αἵτινες συνετέραξαν τοὺς λαοὺς τῆς Ἑσθῶπης κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καὶ διεσάλευσαν τὰς βάσεις παντὸς καθεστώτος, ἐπόμενον ἦτο νὰ προκαλέσωσιν οικονομικὴν κρίσιν καὶ νὰ συγκλονήσωσι τὴν δημοσίαν πίστιν. Ἐντεῦθεν εἰς δεινὴν εὐρέθη ἀμηχανίαν καὶ τὸ μόλις ἀναγεννώμενον ἔμπόριον τῆς Ἑλ-

λάδος, εις ὃ αἴφνης ἐστείρευεν ἡ πηγή τῶν ἑξωτερικῶν πιστώσεων. Ἐκ τούτου παρήχθη δυσανάλογον πρὸς τὰς δυνάμεις τοῦ ἐμπορίου καὶ τὴν νομισματικὴν τοῦ τόπου κυκλοφορίαν ρεῦμα ἐξαγωγῆς μεταλλικοῦ νομίσματος, τὴν δὲ κατὰστασιν ταύτην ἐπεδείνωσεν ἡ συμπλοῦσα ἀζητησία τῶν προϊόντων καὶ ἰδίως ἡ μεγάλη ἐκπτώσις τῆς τιμῆς τῆς σταφίδος. — Ἄμεσος τούτων συνέπεια ὑπῆρξε νὰ διακοπῇ ἡ κανονικὴ ἐκπλήρωσις τὴν πρὸς τὴν Τραπεζὴν ὑποχρεώσεων, ἐνῶ συνάμα ἡ κερδοσκοπία ἐλωφελουμένη ἐκ τῆς δεινότητος τῶν περιστασιῶν καὶ τοῦ ἐξ αὐτῶν πανικοῦ ἐξετροχίλη ἐπιζητούσα τὴν ἐκ τῆς ἀγοραπωλησίας τῶν περιζητήτων μεταλλικῶν νομισμάτων ὠφέλειαν, προμηθευομένη μὲν τραπεζογραμμάτια, διὰ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ ἔτι, παρὰ τὴν διὰ τοῦ Β. Δ. τῆς 17 29 Ἀυγούστου 1833 ἀπαγόρευσιν, τουρκικῶν νομισμάτων, προσάγουσα δὲ τὰ τραπεζογραμμάτια πρὸς ἐξαγύρωσιν εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Τραπεζῆς πρὸς προμήθειαν μεταλλικοῦ ἐκ τοῦ ἀποταμιεύματος αὐτῆς. Τὸν δὲ πανικὸν ἔτι μᾶλλον ἐπὶρῆσαν ποικίλαι περὶ τῆς Τραπεζῆς διαδόσεις, ἐκ τοῦ δυσχεροῦς τῶν περιστάσεων οὐχ ἦττον ἢ ἐκ τῶν κακοβούλων προθέσεων καὶ τῶν συμφερόντων τῆς κερδοσκοπίας προκύψασαι. — Συνελεύει τούτων τὸ μεταλλικὸν τῆς Τραπεζῆς ἀποταμίευμα, ὅπερ ἐν τέλει Φεβρουαρίου ἀνήγαγε εἰς δραχμὰς 616,000 ἀπέναντι κυκλοφορίας τραπεζογραμμάτων 1,870,000, ἐν τέλει Μαρτίου κατήλθεν εἰς δραχμὰς 215,000 ἀπέναντι κυκλοφορίας 1,564,000.

Ἡ ἔκρηξις τῆς κρίσεως τοῦ 1848 εἶρε τὴν τακτικὴν Συνέλευσιν τῶν μετόχων τῆς Τραπεζῆς παροῦσαν, ἡ δὲ Διεύθυνσις ἔσπευσε νὰ φέρῃ τὸ ζήτημα ἐνώπιον αὐτῆς. — Ἄμα ταῖς πρώταις ἐξ Εὐρώπης εἰδήσεσιν ἡ Διεύθυνσις δὲν ὤκνησε νὰ λάβῃ τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ἀμυναν κατὰ τοῦ κινδύνου, διακόπτουσα πᾶσαν νέαν χορήγησιν, καθιστώσα ἀπαιτητὰς ἐντὸς μηνὸς τὰς εἰς τὸ ἐμπόριον χορηγηθείσας πιστώσεις καὶ ἐπισπεύδουσα βαθμιαίως τὴν εἰσπραξίν τοῦ ληξιπροθέσμου χαρτοφιλικίου αὐτῆς. Τὰ μέτρα ταῦτα ἤρκοον πρὸς σωτηρίαν τῆς Τραπεζῆς, ἀλλ' ἐπὶρῆσαν τὴν ἀμηχανίαν τοῦ ἐμπορίου καὶ ἀναγκαίως συνετέλλον εἰς ἐπιδείνωσιν τῆς κρίσεως. Ἐντεῦθεν ἡ Γενικὴ Συνέλευσις μετὰ μακρὰς συζητήσεις καὶ μελέτην τοῦ ζητήματος ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τούτῳ ἐκ μετόχων συστάσης, μετὰ προηγουμένην δὲ συνεννόησιν πρὸς τὴν Κυ-

βέρνησιν ἐνέκρινε τὸ μέτρον τῆς ἀναστολῆς τῆς πρὸς ἐξαγύρωσιν τῶν τραπεζογραμμάτων αὐτῆς ὑποχρεώσεως, ὅπερ ἔσπευσε ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐκτελέσῃ διὰ τοῦ Νόμου Π. Α. τῆς 4 Ἀπριλίου 1848. Ἐν τῷ Νόμῳ τούτῳ ὠρίσθη πεντάμηνος ἡ προθεσμία τῆς ἀναστολῆς, συνάμα δὲ διὰ τὸ διάστημα αὐτῆς τὰ τραπεζογραμμάτια θὰ ἐξηκολούθουν νὰ γίνονται δεκτὰ ὑπὸ τῶν ταμείων τοῦ Κράτους με ὑπερτίμησιν δύο τοῖς ἑκατὸν εἰς βῆρος τῆς Τραπεζῆς καὶ ὅτι οἱ κάτοχοι αὐτῶν προσάγοντες ταῦτα κατὰ τὴν λήξιν τῶν πέντε μηνῶν θὰ ἐλάμβανον διὰ τὸ διάστημα τούτου τόκον ἴσον τῷ τῶν ἐνυποθηκῶν δανείων τῆς Τραπεζῆς, ἧτοι 10 ο/ο. Ὁ ἀνώτατος ὄρος τῆς κυκλοφορίας ὠρίσθη κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀναστολῆς εἰς 1,500,000 δραχμῶν.

Ἡ διὰ τοῦ Νόμου τῆς 4 Ἀπριλίου 1848 ὀρισθεῖσα πεντάμηνος προθεσμία ἦτο ὑπὲρ τὸ δέον ἀντομος, ὥστε ἐντὸς τοῦ διαστήματος τούτου ἡ Τράπεζα νὰ δυνηθῇ ἀνευ ἑκατάκτων μέτρων κατὰ τῶν ὀφειλετῶν αὐτῆς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς ὁμαλωτέρας περιστάσεις, ἐνῶ ἀπ' ἑτέρου αἱ ἐπιβληθεῖσαι αὐτῇ ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς 4 Ἀπριλίου 1848 βαρεῖαι ὑποχρεώσεις τῇ ἐπέβαλον τὰ μέτρα ταῦτα πρὸς ταχίστην ἄρσιν τῆς χορηγηθείσης ὑπὸ τοῦ νόμου τούτου ἀναστολῆς.

Ταῦτα συνειδότες οἱ ἐμπορικὸι σύλλογοι καὶ τὰ ἐπιμελητήρια, ἔσπευσαν δι' ἀναφορῶν νὰ ὑποδείξωσι τῇ Κυβερνήσει τὸ πλημμελὲς τοῦ ἐκδοθέντος νόμου καὶ νὰ ζητήσωσιν ὅπως ἡ Τράπεζα ἀπαλλαγῇ τῶν ἐπιβληθειῶν αὐτῇ ὑποχρεώσεων καὶ τῇ δοθῇ τὸ δικαίωμα νὰ θέσῃ εἰς κυκλοφορίαν μέχρι τριῶν ἑκατομμυρίων τραπεζικῶν γραμματίων καὶ ταῦτα νὰ θεωρηθῶσιν ὡς νόμιμον νόμισμα ἢ τοῦλάχιστον ν' ἀνασταλῇ ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐξαγύρωσις, ὥστε νὰ δυνηθῇ ἡ Τράπεζα, οὐχὶ μόνον ἀνασιτέλλουσα τὴν εἰσπραξίν τῶν ὀφειλομένων, ἀλλὰ καὶ διὰ νέων χορηγήσεων νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν συναλλασσομένων. Αἱ αἰτήσεις αὗται ἀνεκοινώθησαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν Συνέλευσιν τῶν μετόχων καὶ μετὰ πολλὰς συζητήσεις, τῇ συνελευσίσει αὐτῆς, ἐξεδόθη ὁ ἀπὸ 9 Ἀυγούστου 1848 Νόμος, δι' οὗ παρετίθη ἡ ἀναστολὴ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐξαγύρωσεως τῶν τραπεζογραμμάτων μέχρι 4 Ἀπριλίου 1849 καὶ ἀπηλλάγη ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀπὸ 4 Σεπτεμβρίου 1848 τῆς τε ὑποχρεώσεως πρὸς πληρωμὴν τόκου 10ο/ο ἐπὶ τῶν κυκλοφορούντων γραμματίων ὡς καὶ

Ι. ΒΑΛΛΑΡΙΤΗΣ

Ἐπιμελητὴς τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς

Ι. ΕΥΤΑΣΙΑΣ

Ἐπιμελητὴς τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς

τῆς ὑπερτίμησεως 2ο/ο. Ἄντι δὲ τούτων ὑπεχρεώθη νὰ πληρῶνῃ ἀπὸ 4 Σεπτεμβρίου 1848, ἐφ' ὅσον ἤθελε διαρκῆ ἡ ἀναστολὴ τῆς ἐξαγύρωσεως, τόκον 8 ο/ο ἐπὶ τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, ὅσα ἤθελον κατατίθεσθαι εἰς τὴν Τράπεζαν. Διὰ τοῦ αὐτοῦ Νόμου ὁ ἀνώτατος ὄρος τῆς κυκλοφορίας διὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀναστολῆς ὠρίσθη εἰς 2,000,000 δραχ., ἐξ οὗ ἐπετροχίλη τῇ Τραπεζῇ νὰ ἐκδώσῃ μέχρι ποσοῦ δραχμῶν 500,000 εἰς δεκάδραγμα τραπεζογραμμάτια. Ταυτοχρόνως ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῆς Κυβερνήσεως ἡ Γεν. Συνέλευσις ἀπεράσισε νὰ ἀνοιχθῇ αὐτῇ πίστωσις δραχ. 500,000 ἐπὶ καταθέσει 500 μετοχῶν τῆς Τραπεζῆς καὶ ἀμοιβαίῳ τόκῳ 3ο/ο, μέτρον ἐπιτραπέν διὰ τοῦ νόμου Ρ. C. τῆς 17 Ἀυγούστου 1848.

Τὰ ληφθέντα μέτρα ὡς καὶ ἡ σκόπιμος καὶ περισκεμμένη τῆς Τραπεζῆς ἐνέργεια τάχιστα ἐπήνεγκον τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα, διότι ἤδη ἀπὸ τοῦ Ἀυγούστου ἡ κυκλοφορία τῶν τραπεζικῶν γραμματίων εἶχε περιορισθῇ εἰς δραχ. 414,000 ἐναντι μεταλλικοῦ ἀποταμιεύματος 253,000 δραχ. Κατὰ Δεκέμβριον δὲ τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἡ μεταξὺ τραπεζογραμμάτων ἐν κυκλοφορίᾳ καὶ μεταλλικοῦ ἀποταμιεύματος ἀναλογία ἐπὶ τοσοῦτον εἶχε βελτιωθῇ, ὥστε ἡ Τράπεζα, δικαιούσα τὴν πρὸς αὐτὴν ἐμπιστοσύνην, ἠδυνήθη πρὸς τῆς ταχθείσης ὑπὸ τοῦ Νόμου τῆς 9 Ἀυγούστου 1848 προθεσμίας νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἐξαγύ-

ρωσιν τῶν τραπεζικῶν αὐτῆς γραμματίων διὰ δηλοποιήσεως ἀπὸ 16 Δεκεμβρίου 1848.

1862—1863.— Κατὰ τὸ ἀμέσως ἐπόμενον τῆς ἀνανεώσεως τοῦ προνομίου ἔτος ἐξεργάγη ἡ πρὸς ἔξωσιν τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος ἐπανάστασις, ἀλλ' αἱ κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 1862 ἀνωμαλίας δὲν διεσάλευσαν τὴν πίστιν τῆς Τραπεζῆς οὐδὲ τὴν πρόδοον αὐτῆς ἀνέκοιραν, παρέσχε δὲ αὐτὴ μεγίστην πρὸς διατήρησιν τῆς τάξεως ὑπηρεσίαν, συνδραμούσα χρηματικῶς τὴν προσωρινὴν τοῦ κράτους Κυβέρνησιν διὰ συμμετοχῆς κατὰ 500,000 δραχ. εἰς τὸ Ἐθνικὸν δάνειον τῶν 6 ἑκατομμυρίων, διὰ χορηγήσεως δανείου 1,000,000 ἐπὶ παραχωρήσει τῆς ἐκ σμύριδος προσόδου τοῦ Δημοσίου καὶ διὰ προεξοφλήσεως τελωνιακῶν ὀμολογιῶν 500,000 δραχ. περίπου. Ἐκ τῶν λυπηροτέρων ὁμῶς τῆς ἐμφυλίου διαμάχης τοῦ Ἰουνίου 1863 ἐπεισοδίων ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τοῦ Καταστήματος τῆς Τραπεζῆς ἐπίθεσις, ἧτις ἀπεκρούσθη μὲν ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ κατέστησεν ἀναγκασίαν τὴν ἐπέμβασιν καὶ συνδρομὴν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τριῶν προστατίδιων Δυνάμεων, τῇ προσκλήσει τῶν ὁποίων ἀγγήματα ναυτικῶν μοιρῶν τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ρωσίας ἐπὶ πολὺς μῆνας ἐφρούρησαν τὸ Κατάστημα τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς. Ἀσφαλὲς δὲ τεκμήριον ὅτι αἱ ἑκτακοὶ αὗται περιστάσεις δὲν ἀνέκοιραν

Εἰς τὸ ἄτοπον τοῦτο δὲν ἤθελε ὑποπέσει ὁ ἀρχιτέκτων τῆς Ἀκαδημίας ἂν ἐλάμβανε τὸν κόπον ν' ἀνέλθῃ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ νὰ συγκρίνῃ τὸν δωρικὸν ρυθμὸν τοῦ Παρθενῶνος μετὰ τοῦ ἰωνικοῦ ρυθμοῦ τοῦ Ἐρεχθείου. Ἰσχυμένους τις πρὸ τῆς ἀνατολικῆς ὄψεως τοῦ Παρθενῶνος καὶ παραβάλλον τούτον μετὰ τῆς ἐπίσης ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Ἐρεχθείου θὰ παρεξηγήσει τὴν καταπληκτικὴν διαφορὰν τῶν δύο μεσοστήλιων καὶ θὰ ἠννοεῖ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἀρχιτέκτονες, θέλοντες νὰ καταστήσωσι καταφανῆ τὴν βαρῦτητα τοῦ ρυθμοῦ τοῦ δωρικοῦ, συνέταμον τὰ μεσοστήλια αὐτοῦ ἐνῶ ἀπεναντίας διὰ νὰ ἀναδείξωσι τὴν ἐλαφρότητα τοῦ ἰωνικοῦ, ἐτήρησαν τὰ μεσοστήλια τοῦ κομποῦ Ἐρεχθείου μεγαλύτερα. Ἄν τὴν ἀρχὴν ταύτην, τῆς αἰσθητικῆς τῶν ἀρχαίων, προὔτιμα ὁ ἀρχιτέκτων τῆς Ἀκαδημίας, θὰ ἐπετύγχανε τὴν ἐλαφρότητα, ἣν διενόηθη μὲν νὰ δώσῃ διὰ τῆς χρήσεως τοῦ ἐλαφροτέρου ἰωνικοῦ ρυθμοῦ, δὲν κατώρθωσε ὅμως, ἔνεκα τῶν μικρῶν μεσοστηλίων.

Ἐξετάσαμεν μόνον τὴν Ἀκαδημίαν, ἀλλ' αἱ παρατηρήσεις μας ἐπεκτείνονται καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κτιρίων, ἄλλως τε ἡ Ἀκαδημία εἶναι ὁ γνησιώτερος τύπος τῆς νεοελληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

Τὸ Πανεπιστήμιον ἔχει βεβαίως ὀλιγωτέρας ἀξιώσεις, ἀπὸ τὴν γειτονικὴν τοῦ Ἀκαδημίας, ἴσως δὲ διὰ τὸν λόγον τούτον, νὰ εἶναι ὀλιγότερον ἐπιλήψιμος, δὲν στερεῖται ὅμως τῶν ἐλαττωμάτων τῶν προερχομένων ἐκ τῆς κακῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τῆς αἰσθητικῆς τῶν ἀρχαίων. Πλὴν τοῦ ἤδη ἀναφερθέντος καὶ ἀφορῶντος τὸ ἀέτωμα, παρουσιάζει καὶ ἕτερον οὐσιῶδες σφάλμα. Κατὰ τὴν πρόσφιν αὐτοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι κτίριον μονόροφον, ὅταν τις ὅμως εἰσέλθῃ εἰς τὴν κυρίαν αὐτοῦ εἴσοδον ἐκπλήσσεται ἐβρισκόμενος πρὸ μεγάλης μαρμαρίνης κλίμακος, διότι ἀγνοεῖ ποῦ εἶνε δυ-

νατὸν νὰ φέρῃ τοιαύτη κλίμαξ, ἐν μονόροφῳ οἰκοδομῆματι. Τοῦτο δὲ προέρχεται διότι ἡ μονόροφος πρόσις τοῦ κτιρίου εἶναι ἐντελῶς ἄσχετος πρὸς αὐτό, ὅπερ εἶναι διώροφον· οὕτω δὲ αἱ τρεῖς ἕτεραι ὄψεις τοῦ οἰκοδομήματος εὐρίσκονται εἰς πλήρη ἀσυμφωνίαν μετὰ τὴν κυρίαν ὄψιν αὐτοῦ, ἥτις εἶναι παντελῶς ξένη τοῦ κτιρίου. Ἐὰν δὲ τις ἴδῃ κερωρισμένην τὴν πρόσφιν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ μίαν τῶν ἄλλων ὄψεων του, θὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ μαντεύσῃ ὅτι αὐτὰ ἀνήκουσιν εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ κτίριον.

Ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη ἔχει πάντα τὰ ἐλαττώματα τῆς Ἀκαδημίας, χωρὶς νὰ ἔχῃ οὐδεμίαν χάριν. Εἶναι κακὴ ἀπομίμησις τοῦ Θεσείου καὶ ἀτυχῆς ἀπόπειρα συνδυασμοῦ τῆς εὐθυγράμμου ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ κυρίου κτιρίου καὶ τῆς καμπύλης ἀρχιτεκτονικῆς τῶν δύο κλιμάκων.

Αἱ παρατηρήσεις αἱ ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐφερέμεν, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν αἰσθητικὴν τῶν ἐξετασθέντων κτιρίων, ἐπεκτείνονται καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν δημοσίων κτιρίων καὶ διὰ τοῦτο κρίνομεν περιττὸν νὰ ἐξετάσωμεν ταῦτα χωριστά. Ἄλλως τε θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ περιλάβωμεν εἰς τὴν σύντομον ταύτην μελέτην μας, πλήρη ἀνάλυσιν τοῦ κτιρίου τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου ἢ τοῦ συνοικισμοῦ τοῦ Πολυτεχνείου. Εἰς τὰ κτίρια ταῦτα ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θαυμάζει τις πρωτίστως, εἶνε πῶς κατώρθωσαν οἱ ἀρχιτέκτονες αὐτῶν νὰ διαπράξωσι τόσα σφάλματα.

Ἡ νεοελληνικὴ ἀρχιτεκτονικὴ ἀποδεικνύει πασιφανῶς εἰς ποῖον ὕψος ἐφθάσε διὰ τοῦ Ἰκτινίου ἢ αἰσθητικῆς τῶν ἀρχαίων. Τὰ δὲ νεώτερα κτίρια, μ' ὅλα τὰ μεγάλα αὐτῶν σφάλματα, μόνον καὶ μόνον διότι ἐνθουσιάζονται καὶ ἀμυδρῶς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν ἀρχαίων ἀριστουργημάτων, σώζονται ἀπὸ τοῦ νὰ παρουσιασθῶσι πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ κόσμου ὡς ἀρχιτεκτονικαὶ γελοιογραφίαι.

ΒΙΚΤΩΡ ΔΟΥΣΜΑΝΗΣ

Ἡ ΘΕΡΜΑΣΤΡΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Πόσον ὠραία, πόσον γρήγορα ταξιδεύει κανεὶς... μετὰ τὸ δάκτυλον! Ὅταν ἔχῃ ἓνα γεωγραφικὸν χάρτην ἔμπρὸς του, εἰς μίαν στιγμὴν, μ' ἓνα τράβηγμα τοῦ δακτύλου, περνᾷ ὠκεανούς, τοὺς ὁποίους τὰ γρηγορότερα ἀτμόπλοια κάμνουν ἐβδομάδας καὶ μῆνας νὰ περάσουν, περνᾷ βουνά, εἰς τὰ ὅποια ἴσως ἀκόμη δὲν ἐπάτησαν πόδες ἀνθρώπου, περνᾷ ἐρημους γεμάτους ἄμμον, ἀπὸ τὰς ὁποίας μόνον κερβάνια Ἀράβων μετὰ καμήλους περνοῦν, περνᾷ ἀπὸ τὴν μίαν ἡπειρὸν εἰς τὴν ἄλλην, κάμνει ἄνω κάτω ὅλον τὸν κόσμον.

Πόσον ὠραία, πόσον γρήγορα ταξιδεύει κανεὶς μετὰ τὸ δάκτυλον!

Ἄλλὰ τώρα, ἀγαπητὴ μικρὴ μου φίλε, τὸ δακτυλάκι σου δὲν θὰ κάμῃ τόσον μεγάλην περιήγησιν, ἀλλὰ ἓνα μικρὸν ταξιδάκι. Πάρε τὸν χάρτην τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ἀρχίσε ἀπὸ ὅπου θέλεις, φθάσε εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Προποντίδος, καὶ ἐκεῖ, ἀνάμεσα εἰς τὴν Ραιδεστὸν καὶ εἰς τὴν Καλλιπόλιν, κάτω ἀπὸ τὸν Γάνον καὶ τὴν Χώραν, ζήτησε τὸ Μυριοφύτον.

Ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ σχολεῖα δὲν ἔχουν συνήθως θερμάστρας, διότι ἐδῶ δὲν κάμνει τόσον κρύον τὸν χειμῶνα· ἀλλ' εἰς τὴν Θράκην, ὅπου εἶνε καὶ τὸ Μυριοφύτον, ὁ χειμῶνας εἶνε περισσότερον χειμῶνας, τὸ κρύον περισσότερον κρύον, καὶ τὰ σχολεῖα ἔχουν τὴν θερμάστραν τῶν καὶ ζεσταίνονται.

Ἀπὸ ὅλας ὅμως τὰς θερμάστρας περισσότερας συγκινήσεις αἰσθάνεται ἡ θερμάστρα τοῦ δομοτικοῦ σχολείου τοῦ Μυριοφύτου.

Ἄμα ἀρχίση τὸ καλοκαίρι, ἀπὸ τὸν Μάρτιον, τῆς κάμνουν κομμάτια τὸν λεπτὸν λαμόν της, ὁ ὁποῖος εἶνε τόσον μεγάλος ὥστε περνᾷ ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ παράθυρον, βγαίνει ἔξω ἀπὸ τὸ σχολεῖον, γυρνᾷ πρὸς τὰ ἐπάνω, καὶ φθάνει ἔως εἰς τὰ κεραμίδια, καὶ ἔτσι, δίχως λαμόν, τὸ χονδρὸν καὶ βαρὺ σῶμα της τὸ πηγαίνει εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ σχολείου, ὅπου τὸ κλείουν. Ἐκεῖ μέσα ἡ καυμένη ἢ θερμάστρα μένει ὡσὰν εἰς τὴν φυλακὴν μῆνας ὀλοκλή-

ρους μόνη, κατὰμονη. Αὐτὴ ἡ ὁποία εἶνε συνειθισμένη ὅλον τὸν χειμῶνα ν' ἀκούῃ φωνάς, θόρουβον, γέλωτας, καὶ νὰ βλέπῃ τριγύρω της ζωηρὰ παιδιὰ, τότε δὲν ἀκούει τίποτε· καὶ ἂν στρέψῃ νὰ ἰδῇ τριγύρω της βλέπει ἓνα χαλασμένον θρανίον, ἓνα σπασμένον δείκτην, ἓνα πίνακα ἀναγνώσεως σβυσμένον ἀπὸ ταῖς σταλαγματιαῖς τῆς βροχῆς καὶ μίαν ἀράχνην, ἡ ὁποία εἰς τὴν γωνίαν τοῦ τοίχου ὑφαίνει βωβὰ τὸν ἰστόν της· διὰ τὸ ἐπιστάτης τοῦ σχολείου ἀνοίγῃ καμμίαν φορὰν τὴν ἀποθήκην, ἡ θερμάστρα παρατηρεῖ μετὰ περιέργειαν ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῆς θύρας καὶ ὅταν βλέπῃ χελιδόνια νὰ πετοῦν μετὰ χαρούμενα κελαδήματα ἐπάνω εἰς τὰς γειτονικὰς στέγας, ὅταν βλέπῃ τὸν ἥλιον ζεστὸν, ὡσὰν φλόγα, νὰ θιγῇ νὰ ἐμβῇ ἔως μέσα εἰς τὴν ἀποθήκην καὶ νὰ τὴν ζεσταίνῃ ἀπ' ἔξω — ἐνῶ αὐτὴ εἶνε συνειθισμένη νὰ ζεσταίνεται ἀπὸ μέσα — ἀναστενάζει ἀπὸ τὴν θέσιν της καὶ λέγει:

«Ἄχ! ἀκόμη καλοκαίρι εἶνε!»

Καὶ περιμένει καὶ ἀφικροῦται μετὰ προσοχὴν διὰ νὰκούσῃ κατὶ καὶ ἐννοήσῃ τί μῆνας εἶνε· καὶ ὅταν ἀκούῃ ὅτι ἔξω τὰ παιδιὰ κρομοῦν κεράσια εἰς τ' αὐτὶ τῶν καὶ στρέφουν ἔπειτα τὸ στόμα τῶν καὶ προσπαθοῦν νὰ τάρπαξουν μετὰ χεῖλη τῶν καὶ ὅσα τὸ κατορθώνουν κτυποῦν τὰ χέρια τῶν καὶ πηδοῦν καὶ φωνάζουν ἀπὸ τὴν χαρὰν τῶν, ἡ θερμάστρα λέγει μετὰ τὸν νοῦν της:

«Μαῖος θὰ εἶνε.»

Καὶ περιμένει καὶ ὅταν ἀκούῃ τὰ παιδιὰ νὰ ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία εἶνε ἐκεῖ πλησίον τοῦ σχολείου, καὶ νὰ λέγουν ποῖδ' ἐπέρασε τὸ ἄλλο εἰς τὸ κολύμβημα καὶ ποῖδ' ἀπ' αὐτὰ εἰξέυρει τόσον πολὺ νὰ κολυμβᾷ ὥστε πηγαίνει ἔως μέσα εἰς τὰ πλοῖα τὰ ἀραγμένα μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιάν, ἡ θερμάστρα λέγει μετὰ τὸν νοῦν της:

«Ἰούνιος θὰ εἶνε.»

Καὶ περιμένει. Ἄλλὰ μίαν ἡμέραν δὲν ἀκούει τίποτε πλέον μέσα εἰς τὸ σχολεῖον, οὔτε τὰ παιδιὰ νὰ τραγουδοῦν, οὔτε τὸν διδάσκα-

λον να κτυπά την βέργα του εις τὰ θρανία, οὔτε τίποτε τὸ σχολεῖον μένει δίχως φωνήν· ἡ θερμάστρα ἐννοεῖ ὅτι ἔγιναν αἱ διακο-

παὶ καὶ ψιθυρίζει: «Τούλιος θὰ εἶνε».

Καὶ περιμένει. Περνοῦν καὶ ἄλλαι, καὶ ἄλλαι ἡμέραι. Ἡ θύρα τοῦ σχολείου ἔξαφνα ἀνοίγει, ἡ καμπάνα ἀρχίζει νὰ σημαίνει — τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τοῦ Μυριοφύτου ἔχει καμπάναν μὲ τὴν ὁποίαν προσκαλεῖ τὰ παιδιά πρῶτῃ καὶ μεσημέρι εἰς τὸ μάθημα — σιγὰ σιγὰ ἀρχίζουν τὰ παιδιά νὰ διαβάζουν καὶ ἡ βέργα τοῦ διδασκάλου νὰ κτυπᾷ εἰς τὰ θρανία· ἀλλὰ καὶ ἔξω εἰς τὸν δρόμον τί βοή· καὶ τί κινήσεις! ἡ θερμάστρα ἀκούει τὰ κουδούνια τῶν μουλαριῶν, τὰ ὁποῖα κουβαλοῦν τὰ σταφύλια ἀπὸ τ' ἀμπέλια μὲ δύο βυτία, τὸ ἐν ἀπ' ἐδῶ καὶ τ' ἄλλο ἀπ' ἐκεῖ, καὶ τὰς φωνὰς μὲ τὰς ὁποίας εἰς τὸ πλαγιῶν μαγαζὶ πατοῦν τὰ σταφύλια εἰς τὸ πατητήρι, βγάζουν τὸν μούστον, καὶ ρίπτουν τὰ τοῖκουρα εἰς ἓνα μέγαν, ἕως ἐκεῖ ἐπάνω, κάδον, καὶ ἐννοεῖ ὅτι ὁ τρύγος ἤλθε, καὶ ψιθυρίζει μὲ ἓνα βαθὺν ἀναστεναγμόν:

«Ἄχ! ὁ Σεπτέμβριος!»

Ἄπὸ τότε πλέον, λεπτὸν πρὸς λεπτὸν με-

τρᾷ τὸν καιρὸν ποῦ περνᾷ, καὶ περιμένει μὲ καρδιοκτύπῃ πότε ν' ἀνοίξῃ ὁ ἐπιστάτης τὴν θύραν διὰ νὰ ἴδῃ τί γίνεται ἔξω καὶ ἅμα ἴδῃ ὅτι τὰ φύλλα τῶν δένδρων, τὰ ὁποῖα εἶνε ἐκεῖ εἰς τὴν γειτονίαν, ἀρχίζουν νὰ πλπτουν, παίρνει κάπως θάρρος. «ὦ! ποῖα ἀνατριχίλα χαρᾶς τὴν πιάνει ὅταν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ἀποθήκης ἀκούῃ τὰς προετοιμασίας τῶν χελιδονίων διὰ τὴν ἀναχώρησίν των, τὰ κελαδήματά των, τὰ συχνὰ των πτερυγίσματα, τὴν ἀνησυχίαν των, καὶ ἓνα πρῶτῃ ἔξαφνα παύει διὰ μιᾶς ὄλος ἐκεῖνος ὁ θόρυβος καὶ αἱ

φωλαὶ μένουσιν δίχως φωνήν, καὶ αἱ στέγαι ἔρημοι! Δὲν τὰ μισεῖ ἡ θερμάστρα τὰ χελιδόνια ὅχι, δὲν εἶνε τόσοσιν κακῆ· ἀλλὰ, τί τὰ θέλετε, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ εἶνε φίλοι, νὰ ζοῦν μαζί τὰ χελιδόνια διώχνουν τὴν θερμάστραν, ὅπως ἡ θερμάστρα τὰ χελιδόνια· ἀλλ' ὅταν φεύγουν αὐτὰ, τοῦλάχιστον ταξιδεύουσιν, πηγαίνουν εἰς ἄλλους τόπους, ἐνῶ ἡ καυμένη ἡ θερμάστρα μένει δίχως λαίμῳν, φυλακισμένη!

Ἡ μεγαλειτέρα τῆς ὅμως εὐτυχία εἶνε ὅταν τύχῃ ν' ἀνοίξῃ ὁ ἐπιστάτης τὴν θύραν καὶ φουσίση μέσα εἰς τὴν ἀποθήκην κανένα κρούον ρεῦμα ἀέρος· ἐκεῖνο τὸ κρούον ρεῦμα τοῦ ἀέρος μὲ τὸ φύσημά του τῆς παίρνει ὅλην τὴν στενοχωρίαν τῶσων μηνῶν, τὴν δροσίζει, τῆς δίδει ζωὴν διότι — παραξένον πρᾶγμα — ἡ θερμάστρα, ἐνῶ ἡ δουλειά της εἶνε νὰ ζεσταίνῃ, ἀγαπᾷ τὸ κρούον· τότε, ἐνῶ τανύζεται διὰ νὰ ξεμουδιάσῃ τὸ πιασμένον σῶμά της, ψιθυρίζει μὲ λαχτάραν:

«Ἄχ! τέλος πάντων! Αὔριον, μεθαύριον θὰ μὲ βγάλουν!»

Καὶ πραγματικῶς, μόλις κάμη δυνατώτερον κρούον, ἔρχεται ὁ ἐπιστάτης μὲ τὸν κανδυλανάπτην, τὴν καθαρίζουν, τὴν σηκώνουν, τὴν πηγαίνουν μέσα εἰς τὸ σχολεῖον, τὴν στήνουν εἰς τὴν περυσινήν της θέσιν, κοντὰ εἰς τὴν ἔδραν τοῦ διδασκάλου· φέρουν καὶ τὸν κομματιασμένον λαίμῳν της, ταιριάζουν τὸ ἓνα κομμάτι μὲ τὸ ἄλλο καὶ γίνεται πάλιν τόσοσιν μέγαν, ὥστε φθάνει ἕως τὴν στέγην τοῦ σχολείου. Τότε ἀρχίζουν νὰ τὴν ταγίζουσιν τῆς ρίπτουν

ξύλα πολλὰ εἰς τὴν κοιλιάν της, καὶ ἐκείνη εἰς ὀλίγην ὥραν τὰ κάμνει στάσιμην καὶ ἀπὸ τὴν ἄκραν τοῦ λαίμου της βγάζει ἓνα μαῦρον καπνόν, ποῦ τὸν διώχνει ὁ ἄνεμος πότε δεξιά, πότε ἀριστερὰ καὶ δὲν εἰσέρει ποῦ νὰ πάγῃ...

Μὲ τί χαρὰν τὴν ὑποδέχονται τὰ παιδιά τὴν θερμάστραν! Ὅταν ἔρχονται τὸ πρῶτῃ εἰς τὸ σχολεῖον κατακρυωμένα, ὡς νὰ ἐμβῆκε καὶ ἔμεινε μέσα εἰς τὰ φορεματάκια των τὸ κρούον τοῦ δρόμου, καὶ εἶνε κόκκινα αἱ μῦται των καὶ ξεπαγιασμένα τ' αὐτιά των, πλησιάζουν εἰς τὴν θερμάστραν καὶ πυρώνουν τὰ χεράκια των· τὸ κρούον φεύγει εἰς τὴν στιγμὴν ἀπὸ πάνω των, βγαίνει ἔξω ἀπὸ τὸ σχολεῖον, εἰς τὸν δρόμον ὅπου ἦτο· καὶ τὰ παιδιά κάθονται εἰς τὸ θρανίον των, ἀνοίγουν τὰ βιβλία των, καὶ εὐχαριστήματα, ὡς νὰ τὰ χαϊδεύῃ γλυκὰ γλυκὰ ἢ ζέστη, ἀρχίζουν νὰ διαβάζουν. Τί ὥραϊα ποῦ μελετοῦν! ἔξω ἄς κάμη ὅτι θέλῃ ἄς εἶνε τόση τρικυμία ὥστε τὰ πλοῖα ποῦ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν νὰ μὴν εἰμποροῦν ν' ἀράξουν ἐμπρὸς εἰς τὸ Μυριοφύτον, ἀλλὰ νὰ πηγαίνουν, μὲ μαζεμένα τὰ πανιά των, κάτω εἰς τὸν κάβο ν' ἀράξουν· ἄς φυσᾷ τόσοσιν δυνατὸς βορρᾶς ἢ θρασκῆς ὥστε οἱ μυλωνάδες νὰ δένουν καλὰ τοὺς ἀνεμομύλους ποῦ εἶνε εἰς τὴν ἄκραν τοῦ Μυριοφύτου, διὰ νὰ μὴ ἀρπάξῃ τὰς φταιροῦγαις των καὶ φύγῃ ἄς βρέξῃ τόσοσιν πολὺ ὥστε νὰ καταβῆσθαι καὶ τὸ Ρέμμα καὶ ὁ Ποταμός, καὶ νὰ γεμίσουν τὴν θάλασσαν μὲ τὸ κίτρινον καὶ ὡσάν λάσπη χρώμα τοῦ νεροῦ των· ἄς εἶνε καταχιονισμένος ὁ Ἄη-Λιας, καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν παγωνίαν τὰ μαυροπούλια ἄς ἐμβαίνουν εἰς τὰ παλαιόσπιτα διὰ νὰ σωθοῦν· ἄς εἶνε ὅτι θέλῃ τὸ σχολεῖον εἶνε ζεστόν, τὰ γυαλιὰ τῶν παραθύρων ἰδρώνουν ἀπὸ τὴν ζέστην, τὰ παιδιά μελετοῦν φωνακτὰ μὲ ψαλμῳδίαν τὸ μάθημά των, ἐνῶ ἡ θερμάστρα πυρωμένη, κατακόκκινη ἀπὸ τὰ πολλὰ ξύλα, ἀρχίζει καὶ αὐτὴ κατὰ νὰ ψιθυρίζῃ, ὡς νὰ μελετᾷ καὶ αὐτὴ κανὲν μάθημα, ἢ νὰ σιγοτραγουδῇ ἀπὸ εὐχαρίστησιν!...

Πόσων τὴν ἀγαποῦν τότε τὰ παιδιά τὴν θερμάστραν! πόσων τ' ἀγαπᾷ καὶ αὐτὴ, ὅταν, ὡσάν νὰ τὰ φιλῇ, κάμνει νὰ ῥοδοκόκκινίζουσιν τὰ μάγουλά των ὡς μῆλα καὶ νὰ λαμποκοποῦν τὰ μάτια των!...

Ἄπὸ ὅλα ὅμως τὰ παιδιά τοῦ σχολείου

ἡ θερμάστρα περισσότεροσιν ἀγαπᾷ ἓνα μικρὸν παιδί ἕως ὀκτῶ ἐτῶν, ὄρφανόν ἓνός ναύτου ὁ ὁποῖος ἐπνίγη, ὅταν εἰς τὴν Σαμοθράκην ἔπεσεν ἔξω τὸ μυριοφυτικὸν καράβι, ποῦ ἐπῆγεν ἐκεῖ κάτω νὰ φορτώσῃ κάρβουνα. Τὸ καυμένον! εἶνε τόσοσιν πτωχόν, ὥστε φορεῖ ἀμπαδένιον ἐπανωφοράκι καὶ πανταλονάκι ἀπὸ καραβόπανον καὶ μοιάζει ὡσάν μούτσος· καὶ ὅταν κάμη κρούον πηγαίνει εἰς τὴν ἀφρογαλιάν καὶ μαζεύει κατὰ ξυλαρόκια, κατὰ φρύγανα διὰ ν' ἀνάψουν φωτιὰ εἰς τὴν γωνιά των, διότι ἡ δυστυχισμένη ἢ μάννα του δὲν ἔχει παρᾶδες νὰ ἀγοράσῃ δούπαις (χαυσόξυλα) ὅταν τὰς φέρουν μὲ τὰ μουλάρια των οἱ τοῦρκοι κονιάριδες ἀπὸ τὸ βουνόν καὶ τὰς πωλοῦν· ἀλλὰ τὰ ξυλαρόκια καὶ τὰ φρύγανα ἢ καὶ αἱ ξηραὶ κληματσίδες, τὰς ὁποίας κουβαλοῦν ἀπὸ τὸ μικρὸν τῶν ἀμπέλι ὅταν τὸ κλαδεύουν, δὲν εἰμποροῦν νὰ κάμουν μεγάλην ζεστὴν φωτιὰ, καὶ τὸ κακόμοιρον ὄρφανόν, ὅταν κάθεται εἰς τὸ παραγῶνι, δὲν εἰμπορεῖ νὰ ζεσταίνῃ τὰ χεράκια του καὶ τὰ ποδάκια του· δι' αὐτὸ συλλογίζεται τότε τὴν θερμάστραν: πῶς στέκει κοντὰ της καὶ πυρώνεται, καὶ μὲ τί ἀγάπην τὸ ζεσταίνει τότε ἡ θερμάστρα· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τόσοσιν πολὺ τὴν ἀγαπᾷ, ὥστε τὴν νύκτα, ὅταν κοιμάται εἰς τὴν

κάμνει τὰς σελίδας νὰ σπινθηρίζουν...

Ἡ διεύθυνσις τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου ἐφιλοτιμήθη νὰναβιβάσῃ τὸ πρῶτον ἑλληνικὸν ἔργον μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν ἐντέλειαν. Πλουσιώτατος καὶ κομψότατος ἦτο ὁ σκηνικὸς διάκοσμος, οἱ δὲ ἠθοποιοὶ ὅλοι μελετημένοι καὶ

φυσικοὶ εἰς τοὺς ρόλους τῶν. Μόνον ἐδῶ κ' ἐκεῖ, μερικὰ εὐφυολογήματα δὲν ἤξευραν νὰ τὰ τονίσουν ὅπως ἔπρεπε — ὅπως θὰ τὰ ἐννοοῦσεν ὁ κ. Πάπ. — καὶ τὰ κατέστρεψαν. Καὶ ἡ καταστροφή ἦτο σημαντικὴ, δεδομένου ὅτι οἱ «Ἐρασιτέχναι τῆς Ζωῆς» δὲν εἶχαν νὰ ἐπιδείξουν καὶ οὐσιωδέστερα προτερήματα.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

○ **ΕΚΛΕΚΤΟΣ ΠΟΥ ΕΧΑΘΗ.** — Δὲν εἶνε ἄγνωστος εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ὠδηγήθη μίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἡμέρας τρελλὸς εἰς τὸ φρενοκομεῖον τοῦ Μιλάνου.

Ἐκλεκτός, καθὼς ἦτο, ἀφησεν ἐδῶ τὰς ριγηλὰς ἀναμνήσεις ἐνὸς μεγαλείου τὸ ὁποῖον ἐτάρασσε τὸν ἀέρα. Βασιλεὺς τῶν ἤχων, τῶν ὁποίων ἡ ἀγέλη τὸν ἠκολούθει πάντοτε πειθηνία, εἶχε δημιουργήσῃ ἐδῶ τὸ κράτος τοῦ Μία καλλιτεχνικῆ ἐποχῆ τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία δυστυχῶς δὲν ἐπανήλθεν, ἐπληρώθη μὲ τὴν μελαγχροινὴν τοῦ φυσιογνωμίας, μὲ τὰ πλακεία του γένεια τὰ ὁποῖα ἦσαν καὶ αὐτὰ μία ἐκφρασις ὁρμῆς καὶ ἐκινουῦντο μαζί του ὡς πτερά. Εἶνε ὀκταετία ἀφότου ἔφυγε καὶ ὑπάρχουν χεῖλη τὰ ὁποῖα προφέρουν τὸ ὄνομά του μὲ φωνὴν νοσταλγίας. Ὅταν ἀκούομεν σιναυλίαν, ὅταν βλέπομεν μίαν μπαγκέταν νὰ κτυπᾷ τὸν ἀέρα, ἐνθουσιούμεθα ἐκείνον ὁ ὁποῖος ἦτο παρὰφρων εἰς τὴν τέχνην του, εἰς τὴν τέχνην αὐτὴν ἡ ὁποία δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐννοηθῇ χωρὶς προσπαθειαν παραφροσύνης, καὶ ὁ ὁποῖος τώρα ἐσκοτώθη ἐντελῶς πλέον ἀπὸ τὴν ὁρμὴν τῶν πτερῶν του.

Ὁ Μπονιτσιόλη παρεφρόνησε. Μοῦ φαίνεται ὅτι βλέπω αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ ἀνοίγωνται λάμποντες ἀπὸ θλίψιν οἱ ὀφθαλμοὶ ὄλων τῶν θεοαπόντων του ὅσοι ἐτρόμαξαν ὑπὸ τὴν μπαγκέταν του εἰς τὸν τόπον αὐτόν, οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἀπλῶν μουσικῶν οἱ ὁποῖοι ἐπαγγελματικῶς φουσοῦν εἰς μίαν τρόμπαν ἢ σύρουν ἓνα δοξάρι ἐπὶ τῶν χορδῶν, οἱ ὁποῖοι ἄσθάνονται ἕως τὰ μύχια τῆς ψυχῆς τὸ ὑπεράνωθέν των πέρασμα μιᾶς μαεστρικῆς μεγαλο-

πρεπείας, αὐστηρότητος, τρομοκρατίας. Ἄν τὸ μάθουν αὐτοὶ οἱ ἀπλοὶ μουσικοὶ, εἰς τὰ χεῖλη τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα τοῦ Μπονιτσιόλη εἶχε γίνῃ παραδόσις, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν ἀνάμνησίν του αἰσθάνονται ἀκόμη τὸν τρόμον ποῦ ἐνέπνεεν ὅχι ὁ μελίχιος μαέστρος ἀλλὰ ἡ σύνφορος τέχνη του, ὁ τιναγμὸς ποῦ θὰ αἰσθανθοῦν θὰ εἶνε τὸ πλέον εἰλικρινὲς μνημόσυνον τοῦ ἀποθαμένου πνεύματος τοῦ τυράννου τῆς μπαγκέτας, τυράννου ὑπὸ τὴν ἀρχαίαν βασιλικὴν σημασίαν. Ὑπεράνω τῶν ὀρχηστρῶν τῆς Κερκύρας καὶ τῶν Ἀθηνῶν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶχε περάσει ὡς ἓνα παράστημα κατακτητοῦ τὸ ὁποῖον ἀνετίνασσε, ὡς νὰ ἤθελε νὰ τὸ σκορπίσῃ εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους ἢ τέχνη καὶ ἡ συνειδήσις. Ἡ κραυγὴ του εἶχε γίνῃ τρόμος, τὸ νεῦμα του προσταγὴ Πρώτην φορὰν ὑπ' αὐτὸν ἐτυραννήθη ἑλληνικὴ ὀρχήστρα, καὶ πρώτην φορὰν, δύναται κανεὶς νὰ εἴπῃ, ὑψώθη ἐδῶ μία θερησεία μουσικῆς ἐκτελέσεως, ἡ ὁποία ἐλησμονήθη τόσον γρήγορα, μόλις ὁ ἱερεὺς μὲ τὴν μακρὰν μαύρην γενειάδα ἐξέλιπε.

«Ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ παραφρονησῇ» θὰ εἴπουν ὅσοι τὸν ἤξευραν καὶ μανθάνουν τὸ τέλος ἐκείνης τῆς ὁρμῆς τῆς συντριβείσης εἰς τοὺς τοίχους τοῦ φρενοκομείου τοῦ Μιλάνου. Πολλάκις ἐσφενδόνισε τὴν μπαγκέταν του ἐπάνω εἰς τὰ κεφάλια τῶν μουσικῶν. Ἐπειτα μετὰ τὴν δοκιμὴν ἐσπευδε τρέμων νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τῶν ὁποίων ἔκαμεν αὐτὴν τὴν ἱερὰν βαρβαρότητα.

— Νὰ μὲ συγχωρῆς, εἶπε μίαν ἡμέραν εἰς τὸν μουσικὸν τοῦ κοντραμπάσου. Δὲν σὲ χτύπησα ἐγώ. Ἡ τέχνη.

Πρὶν ἀρχίσῃ ἡ τρομερὰ δοκιμὴ, ὁ ὠραῖος

διδάσκαλος ἔκαμε τὴν προσφιλῆ του διδασκαλίαν, μίαν ἀνάγνωσιν τῶν τεμαχίων ποῦ ἐπρόκειτο νὰ δοκιμασθοῦν, μίαν θεωρίαν μουσικῆν, θεματικὴν, ἱστορικὴν. Ὅσοι ἐνοιώσαν, ἐνοιώσαν, ἀπὸ τοὺς μουσικοὺς. Ὅσοι δὲν ἐνοιώσαν, ἐμάντευαν. Ἀβάντε! Καὶ ἡ μπαγκέτα ὑψώθητο ἐτοιμὴ νὰ θρασυθῇ, σύμβολον τοῦ τρόμου, σκῆπτρον. Μετὰ τὴν δοκιμὴν ἡ τροκμία ἐγένετο ἐν ἡσυχον ἀκρογιάλι καλωσύνης. ταπεινότητος, εὐμορφάδας ψυχικῆς. Ὁ μαέστρος διέχυνεν ὅλα τὰ μειδιάματά του εἰς τὸν ἀπλοῦν μουσικὸν τῆς ὀρχήστρας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐφρόντιζε πάντοτε νὰ μὴ φαίνεται οὔτε κατὰ μίαν τρίχα ἀνώτερος. Καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ποῦ ἐζήτηε νὰ μηδενίσῃ τὸν ἑαυτόν του ἀπέναντι τῶν δούλων του, ἦτο ὁ συνθέτης τοῦ «Λεωνίδα ἐν Θερμοπύλαις» μιᾶς συνθέσεως τρομακτικῆς, ἦτο ὁ συνθέτης τοῦ «πρώτου μαθήματος» τὸ ὁποῖον μετὰ ρίγους ἤκουσαν ἐν στενῷ κύκλῳ μίαν φορὰν οἱ ἐδῶ μουσικοὶ διδάσκαλοι, ὁ συνθέτης ὁ ἐκτιμώμενος εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ συνθέτης ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ἠμποροῦσε νὰ κάμῃ τίποτε ἐλαφρόν, ἀλλ' ἔτεινον αἱ γενναῖαι ἐμπνεύσεις του πάντοτε εἰς κολοσσιαία συμφωνικὰ ποιήματα, συντριβόντα τὴν ὀρχήστραν, Συνειδησιμὸν θέαμα ἦτο ὁ Μπονιτσιόλη περιπατῶν μὲ μεγάλα βήματα ἐπάνω εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ὀμίλου τῶν Φιλομουσῶν, σκεπτόμενος, καὶ κρατῶν δύο πράγματα ἰσομε-

γέθη — εἰς τὸ ἓνα χέρι τὴν πίπαν, εἰς τὸ ἄλλο ἓνα βρέφος μέσα εἰς μίαν σακκοῦσαν κρεμασμένην ἀπὸ τὸν τράχηλόν του — τὸν Ἀλτσιμπιάντε τὸν υἱόν του, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκε ὄνομα ἀπὸ τὴν χώραν ποῦ τὸν ἐνέπνεε τὰ συμφωνικὰ ποιήματα, ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Κάποτε ἠκούσθη ὁ πολυδαίδαλου μορφώσεως ἄνθρωπος νὰ διμιλῇ παράδοξα καὶ ἐπιστημονικώτατα διὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῆς Ἀκροπόλεως. Τὴν νύκτα δὲν ἦτο ἄλλο ἢ ὁ μεγαλειότερος Βοημὸς τῶν Ἀθηνῶν. Ἐξῆ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ δὲν ἔξῃ ποτε χωρὶς ἀψέντι. Καὶ ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἐκλεκτοὺς ποῦ ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν ἐλαφρότητα τοῦ ἀθηναϊκοῦ πνεύματος, σκιάσας μίαν ἐποχὴν τῶν Ἀθηνῶν μὲ ἓνα συνοφρῶμα αὐστηρᾶς τέχνης, μὲ μίαν τρομοκρατίαν ἀληθείας καὶ συνειδήσεως. Εἰς τὸ φρενοκομεῖον τοῦ Μιλάνου κάτι ποῦ θὰ ἀπέμεινε βεβαίως αἰσθανόμενον μέσα εἰς τὸν λειτουργὸν μαέστρον, θὰ θρηνηθῆ ἐκεῖνο ποῦ ἐχάθη, καθὼς ὁ Βιζυηνὸς ἔγραψεν εἰς τὸ φρενοκομεῖον, βλέπων τοὺς ἀγροὺς διὰ τοῦ παραθύρου:

*Κι ἀπὸ τότε ποῦ θρηνηθῆ
τὸ ξανθὸ καὶ γαλανὸ
κὶ ἐπουράνιο φῶς μου,
μετεβλήθη ἐντός μου
ὁ ρυθμὸς τοῦ κόσμου!*

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Πατριωτισμός κατά παραγγελίαν. — Ἡ Ἐταιρία ὁ "Ἑλληνισμός" προκηρύσσει διαγωνισμόν πρὸς συγγραφήν ποιήματος, ὑπόθεσιν ἔχοντος τὴν Μακεδονίαν, τὴν ἐκπλαίαν ἑλληνικὴν χαρακτηριστὴρα τῆς πατρίδος τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου, ἐξυμνοῦντος τὴν παλαιὰν αὐτῆς εὐκλείαν, τοὺς ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἰδέας καὶ τοῦ ἐκπολιτισμοῦ τοῦ ἀνδραπίνου γένους, ἐπίσης τὸ ὁρθόδοξον αὐτῆς θρησκευτικὸν αἶσθημα, τὸν ἀρχαῖον μετὰ τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ σύνδεσμον ὡς καὶ τὴν δημιουργηθεῖσαν ἐπ' ἐσχάτων ἔκρουθμον κατάστασιν, ἕνεκα τῶν ποικιλοτρόπων προπαγανδικῶν ἐταιριῶν. Τὸ ἐν λόγῳ ποιῆμα δεόν νά ἔχη ἐθνουσιαστικὸν χαρακτήρα, ν' ἀποπνέῃ φιλοπατρίαν, δυνάμενον νά καταστή ἔθνικόν ἐμβατήριον κλπ.

Ἡμεῖς προτείνομεν νά βραβευθῇ ἡ προκήρυξις.

Ἡ „Θεραπίστρα τοῦ Σχολείου“ τοῦ κ. Ἀριστοτέλους Κουρτίδου εἶναι ἐν τῶν ἠραιότερων παιδικῶν διηγημάτων τοῦ συνεργάτου μας, τὰ ὅποια ἀναδημοσιεῖται μετὰ τινας ἡμέρας εἰς ἰδιαίτερον τομίδιον, εἰκονογραφηθὲν ὑπὸ τῆς Ἀδῶς Θαλαίας Φλωρᾶ.

Ὁ κ. Σωτήριος Στρατήγης ὑποβάλων εἰς τὴν ἰατρικὴν σχολὴν τοῦ ἔθν. Πανεπιστημίου διατριβὴν ἐπὶ ἠρηγείᾳ, πραγματευομένην τὸν „μετασχηματισμὸν ἐν ταῖς ραχικαῖς πύελαις“ ἐξελέγη παμψηφεί ἠρηγῆτις τῆς μαιευτικῆς καὶ γυναικολογίας.

Εἰς τοὺς συνεργάτας κάποιου καλλιτεχνικοῦ περιοδικοῦ διὰ ἐπιθυμοῦμεν πρὶν παρουσιασθῶν ὡς κριταὶ τὸν ἄλλον νά ἀνοίγουν κάποτε καὶ κανένα λεξικόν.

Νέα σχέδια τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ζαπτείου ἀναγγέλλονται πρὸς ἐξορκισμόν τοῦ ἠραιότερου ἀθηναϊκοῦ περιπατοῦ δι' ἀνεγέρσεως περιπτέρων καὶ δι' ἠλεκτροφωτισμοῦ τῶν δεικτροστοιχίων τοῦ κήπου.

Ὁ φιλολογικὸς Σύλλογος „Παρνασσός“ προκηρῶνται διαγωνισμόν πρὸς συγγραφήν μονοπράκτου κωμῆδίας ἐμμέτρου ἢ πεζῆς. Προθεσμία πρὸς ἀποστολὴν ἠρώσεως ἡ 8 Ἀπριλίου. Ἡ βραβευθεῖσα κωμῆδις λαμβάνει γέρας 200 δραχμῶν.

Ἡ Ἐταιρεία Φιλοτέχνων προκηρῶνται διὰ τὴν 20 Μαΐου 1902 καλλιτεχνικὴν Ἐκθεσιν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ „Ἀκταίῳ“ ἐν Ν. Φαλήρῳ. Εἰς τὴν Ἐκθεσιν εἶνε δεκάτὰ ἔργα ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς, ἀρχιτεκτονικῆς, ξυλογραφίας, χαλκογραφίας, πλαστικῆς κλπ. ἑλληνικῶν καὶ ξένων καλλιτεχνῶν. Δύναται νά ἐκτεθῶσι καὶ ἔργα παλαιῶν καλλιτεχνῶν οἰασθῆτε ἐποχῆς καὶ ἐθνικότητος, ὡς καὶ καλὰ ἀντίγραφα εἰκόνων μεγάλων τεχνιτῶν.

Τὴν Κυριακὴν 10 Μαρτίου ἡ κ. Καλλιρρόη Παρρὸν ἐώρτασε τὴν δεκαπενταετηρίδα τῆς „Ἐφημερίδος τῶν Κυριῶν“. Ὅλος ὁ κόσμος τῶν γραμμάτων ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἑορτήν, τιμῶν τὴν ἑξαετηρικὴν δρῶσιν τῆς ἑλληνίδος δημοσιογράφου.

Τὸ τυπογραφεῖον Π. Δ. Σακελλαρίου ἔλαβε παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων τὰ διπλώματα τῶν ἀπονεμηθέντων εἰς αὐτὸ δύο βραβείων τῆς Παγκοσμίου Ἐκθέσεως τῶν Παρισίων τοῦ 1900, ἑνὸς χρυ-

σοῦ διὰ τὰς τυπογραφικὰς ἐργασίας καὶ ἑνὸς ἀργυροῦ διὰ τὰς ἐκδόσεις του.

Διηγείτο μία ἀνεμῖα τοῦ Βέρδη εἰς φίλον τοῦ μεγάλου μουσουροῦ περὶ τῆς μετριοφροσύνης καὶ ἀπλότητος του εἰς ὅλα τὰ πράγματα τῆς ζωῆς.

„Οὐδέποτε, ἔλεγεν, ὁ καῦμένος ὁ θεῖος μου κατελήφθη ἀπὸ τὴν κρίσιν τῆς μεγαλομανίας ἢ ὅποια εἶνε τόσον συνήθης εἰς τοὺς καλλιτέχνας. Ὑπῆρξε πάντοτε μετριοφρονέστατος καὶ ἰδίως ἀπλούστατος καὶ εἰς τὰ ἐλάχιστα πράγματα τῆς ζωῆς του. Κανὲν στολίδι ἐπάνω του· καμμία ἐκζητήσις ποτέ, καὶ τὸ ἐνδυμῖα του, καθαρῶτατος καὶ ταπεινῶτατος ἔτροφε μίσος πρὸς ὅλα ἐκεῖνα τὰ μικροπράματα μὲ τὰ ὅποια τόσο πλοῖοις ἢ πλουτίσαντες γεμίζουν τὰ σπίτια των“.

NEA BIBLIA

Ἐξεδόθησαν

ἘΡΓΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Σ. ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ἐκδίδονται ὑπὸ Γρηγορίου Σ. Βυζαντίου. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902. Σχ. 8ον, σελ. 402.

ΧΕΡΤΣΒΕΡΓ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κατὰ μετάφρασιν Π. Καρολίδου. Τόμος πρῶτος, τεῦχος δευτέρου. [Βιβλιοθήκη Μαρσάλη τευχ. 153. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902. Σχ. 8ον, σελ. 192.]

BULLETIN DE CORRESPONDANCE HELLENIQUE VII—XII. — Vingt-quatrième année 1900 avec 19 planches et 23 figures dans le texte. Athènes, imprimerie P. D. Sakellarios In. 8, p. 294.

BULLETIN DE CORRESPONDANCE HELLENIQUE I—VI. — Vingt-cinquième année 1901 avec 2 planches et 33 figures dans le texte. Athènes, imprimerie P. D. Sakellarios In. 8, p. 240.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ βιβλιοπωλείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΕΝ ΤΑΙΣ ΠΑΧΥΤΙΚΑΙΣ ΠΥΕΛΑΙΣ ὑπὸ Σωτηρίου Κ. Στρατήγη.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Στρατήγη, πραγματεύεται περὶ τῆς διαγνώσεως τῶν διαφόρων μορφῶν τῆς ραχικῆς πύελου καὶ τοῦ τρόπου τῆς καταμετρήσεως αὐτῶν περὶ τοῦ μετασχηματισμοῦ καὶ τῶν περιπτώσεων τῶν ραχικῶν πύελων κατὰ τὰς ὁποίας αὐτὸς ἐνδείκνυται καὶ περὶ τῆς χειριστικῆς μεθόδου.

Ἡ ΓΥΝΗ ΔΙΕΚΔΙΚΟΥΣΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ὑπὸ Νικολάου Δελακοβιά. (Ἀθήνα 1902, τυπογραφεῖα Δ. Γ. Ἐστρατίου).

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΜΕΤ' ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΩΓΗΝ ΚΑΘΟΛΟΥ ὑπὸ Π. Κορράδου, ἐξελληνισθεῖσα ὑπὸ Δ. Κ. Ζαγγουγιάννη, τευχὸς Α', (Ἀθήνα 1902, βιβλιοπωλείον Ἐστίας).

Ἡ ΡΩΣΣΙΑ ὑπὸ Θ. Βελλιανίτου (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων). Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Βελλιανίτου δίδει πλήρη ἰδέαν εἰς τὸν ἀναγνώστην περὶ τῆς ἀχανοῦς ἀποκρατορίας, περιέχει δὲ καὶ πολλὰς εἰκόνας ἐπεξηγηματικὰς τοῦ κεμένου. (Ἀθήνα 1902, τυπογραφεῖα Ραφτάνη-Παπαγεωργίου, σχ. 16ον, σελ. 90, δρ. 0.40).

ΤΟ ΜΑΥΣΩΛΕΙΟΝ δρῶμα εἰς πρῶν ὑπὸ Ν. Λάσση καὶ Π. Δημητρακοπούλου. (Τυπογραφεῖα Α. Κονσταταντινίδου 1902).